

IERARHUL EMILIAN ÎN RECUNOȘTIINȚA URMAȘULUI DE ASTĂZI

† Lucian
Episcopul Caransebeșului

HIERARCHY EMILIAN IN ACKNOWLEDGMENT OF TODAY'S SUCCESSORS

Abstract : In these days of commemoration of a century since the birth and the 25th anniversary of the passing of Bishop Emilian to the Lord, we strive to bring all our gratitude, both those who knew him and those who they did not know him. As every man carves light and shadow in earthly life through the places he travels through, our hierarch has left deep traces in the history of our Church and a legacy that we receive with gratitude and piety. We have the certainty that all those who have understood him, or may not have been able to understand him, receive the indulgent blessing of the hierarch, hoping that his soul has found peace and tranquility in the bosom of the Most Holy Trinity, which he has continually confessed

Keywords: commemoration, anniversary, piety, hierarch, history

Succinte precizări preliminare

La începutul anului 1990, după o lungă perioadă de umilințe și rezistență, Biserica Ortodoxă Română avea să cunoască noi orizonturi de manifestare. Aceste noi perspective nu s-au deschis ușor, profilându-se contextual jertfe și ușoare neînțelegeri. Între anii 1987-1992 am studiat teologia la Seminarul Teologic din Caransebeș, fiind deopotrivă închinoviat la cea mai veche mănăstire din România, și anume *Mănăstirea Hodoș-Bodrog* din Arhiepiscopia Aradului. Viețuitor fiind la această sfântă mănăstire, am fost solicitat de părintele stareț, arhimandritul Nestor Iovan, să dăm o mână de ajutor noului episcop-vicar al Episcopiei Aradului, Ienopolei și Hălmagiului, Preasfințitul Părinte Emilian Birdaș, venit de la Alba Iulia. Ajutorul consta în manipularea obiectelor personale, inclusiv biblioteca, venite cu un transport din Cetatea Unirii, unde fusese episcop

între anii 1976-1990. Așa aveam să îl cunosc pe venerabilul ierarh, venit în istorica eparhie a Aradului. Distins și ferm, ierarhul ne asista cu precizie la descărcarea obiectelor. Se părea că aceiași atitudine o avusese și la încărcare, devreme ce bunurile toate erau atent aranjate și chivernisite. Avea un fel de a ne spune că îi descărcăm tot ce i-a rămas, însă ulterior aveam să aflăm, că viața aglomerată de ascultări și biruințe era adevărată sa comoară.

După această întâlnire cu episcopul Emilian, aveam să urmeze multe altele, întrucât fiind un iubitor de monahi, se apleca cu multă îngăduință asupra noastră, mai ales asupra celor mai tineri, încurajându-ne și împărtășindu-ne din vasta sa experiență. În vara anului 1992, la recomandarea consiliului duhovnicesc al mănăstirii, am fost propus pentru a fi hirotonit preot pe seama așezământului monahal, recomandare aprobată de către chiriarhul locului, Preasfințitul Părinte Episcop Timotei al Aradului. Rânduiala Domnului a fost ca hirotonia întru diacon să fie săvârșită de către episcopul vicar Emilian Arădeanul, la data de 24 iulie 1992, în biserica mănăstirii, urmând ca hirotonia întru preot să se facă o zi mai târziu de către ierarhul titular. În felul acesta, ziua de 24 iulie 1992 m-a legat definitiv de ierarhul ardelean, care m-a prohirisit în prima treaptă a preoției. Deși se cunoștea exigența sa pentru slujire, adesea aprig, mai cu seamă pentru cine considera că nu este atent la rânduială, Sf. Liturghie a fost așezată duhovnicește, bătrânul ierarh arătându-mi multă bunăvoință, poate chiar mai mult, aș îndrăzni să spun admirația pe care o are un vârstnic față de un tânăr ce pășește pe aceleași urme în cele ale călugăriei. După acest moment, socoteam că nu ne vom mai interfera, decât ocazional, în circumstanțe liturgice sau protocolare.

Totuși, în anul 1994, am fost chemat de mitropolitul de vrednică amintire, Nicolae Corneanu, să slujesc la catedrala mitropolitană din Timișoara. În același an, se reînființa Episcopia Caransebeșului, reînnodându-se firul ierarhilor ortodocși prin alegerea în această demnitate a Preasfințitului Părinte Emilian Birdaș. La scurt timp, respectiv în iulie 1995, am primit ascultarea din partea Mitropolitului Nicolae Corneanu de a prelua conducerea mănăstirii „Izvorul Miron”- Românești din „Țara Făgetului”. În această calitate, de multe ori treceam prin Caransebeș, în special pentru achiziția de cărți și obiecte bisericesti de la Bibliotecă Diecezană, recunoscută pentru buna aprovizionare. Se simțea mereu un aer proaspăt prin prezența permanentă a unui ierarh la Caransebeș, vechi centru episcopal, trecut la tăcere prin opresiunea regimului comunist în anul 1949. În anul 1996 cu puține zile înainte de Praznicul Învierii, cetatea Caransebeșului a fost acoperită de tăcere, prin mutarea la Domnul a Preasfințitului Părinte Emilian, vlădicul care ctitorise două eparhii în secolul XX, sub două regimuri politice diferite. În luna august din anul 1996, Eparhia Caransebeșului își primea noul păstor în persoana reputatului profesor universitar Laurențiu Streza, care cu multă râvnă a continuat plămada

antecesorului său. Meritele Preasfinției Sale au fost confirmate prin alegerea și instalarea în demnitatea de mitropolit al Ardealului în toamna anului 2005. Sfârșitul mileniului al doilea a produs o cotitură și în activitatea mea, fiind chemat de către mitropolitul Nicolae să-i fiu sprijin bătrâneților în demnitatea de episcop-vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei, în toamna anului 2000.

După cinci ani de slujire, odată cu vacantarea scaunului episcopal de la Caransebeș bătrânul mitropolit al Banatului îmi cerea să accept candidatura pentru chiriarh al eparhiei Caransebeșului. În acele momente mi-am dat seama că urma să mă reîntâlnesc cu ierarhul care m-a hirotonit, devenindu-i urmaș la Caransebeș. Și în această calitate am simțit mereu datoria filială de a-i fi recunoscător pentru moștenirea spirituală și edilitară pe care ne-a lăsat-o. Finalizarea catedralei episcopale, a cărei proiect aparține episcopului Emilian, m-a făcut în multe rânduri să-i resimt bucuria împlinirii, de unde ne privește, dincolo de cer. Toate activitățile de organizare și consolidare a lucrărilor de la Caransebeș le-am coordonat în memoria înaintașilor, cu privirea spre urmașii noștri.

În aceste zile, se împlinește un secol de la nașterea episcopului Emilian Birdaș al Caransebeșului (23 noiembrie 1921 - 23 noiembrie 2021), ceea ce ne oferă prilejul cinstirii unei personalități plămădite într-o generație care abundă în excelență. Este suficient să amintim pe Mitropolitul Antonie Plămădeală (1926-2005), Mitropolitul Nicolae Corneanu (1923-2014), Mitropolitul Bartolomeu Anania (1921 – 2011) sau Arhiepiscopul Justinian Chira (1921-2016) pentru a confirma valoarea unei generații din care face parte și ierarhul Emilian Birdaș. Întrucât de-a lungul timpului s-au scris multe studii și s-au făcut multe referințe despre viața și activitatea sa, la acest ceas propunem cititorilor Foi Diecezane, pe care el însuși a rectificat-o câteva texte din documentele păstrate în *Arhiva Episcopiei Caransebeșului*, în *Fondul de documente Episcop Emilian Birdaș*.

File de memorie Emilian Birdaș

Viața ierarhului Emilian Birdaș a fost una dinamică, deși din copilărie părea că a ales calea monahismului, ce presupunea o așezare în liniște și meditație. Condițiile sociale și istorice însă, i-au adus înainte-i multe provocări, începând cu lipsurile materiale din copilărie și continuând cu marele pelerinaj prin toate marile provincii ale țării. Născut în 23 noiembrie 1921, într-o familie numeroasă, a îndeplinit în timpul vieții multe și diverse ascultări precum: ucenic de băcan la patronul Andraszy Zoltan din Dej¹, frate de mănăstire și monah la Mănăstirea Rohia², ieromonah slujitor la mai multe biserici din Nordul Transilvaniei,

¹ Arhiva Episcopiei Caransebeșului, *Fond Episcop Emilian Birdaș*, Dosar /1994, neorganizat. Fondul reprezintă documente personale și oficiale, corespondență și fotografii, fiind în curs de organizare, contract de ucenicie încheiat în 31 decembrie 1938;

² *Biserica Ortodoxă Română*, Buletinul oficial al Patriarhiei, anul XCI, nr. 9-10, septembrie - octombrie, 1973, p. 935;

rămase fără preoți după Dictatul de la Viena din 1940³, slujitor la mănăstirea Călugăra din Episcopia Caransebeșului,⁴ slujitor la Mănăstirea *Sfântul Proroc Ilie* din Toplița, de unde a administrat unele parohii din împrejurimi (Gălăuțași, Călimănești și Ciobotani)⁵, responsabil de internat la Școala de cântăreți de la Radu Vodă din București, Starețul Mănăstirii *Martirii Neamului*– din Baia de Arieș, deservent la Catedrala Patriarhală și profesor la Școala Monahală a obștii patriarhale⁶, vicar administrativ al Episcopiei Romanului și Hușilor⁷ și ecleziarh al Catedralei Reîntregirii Neamului din Alba Iulia, unde va confirma prin activitatea remarcabilă toate ascultările de până atunci.⁸

Toate aceste slujiri l-au îndreptățit pentru a primi darul arhieriei, după ce pășise anterior pe toate treptele ierarhice bisericești. Și de această dată avea să respecte principiul ierarhiei, fiind încredințat mai întâi cu demnitatea de episcop-vicar, pentru a-l sprijini pe mitropolitul Nicolae Mladin în slujirea din Arhiepiscopia Sibiului, Mitropolia Ardealului.⁹ Preocupându-se mult pentru cetatea lui Mihai Viteazul, în mod surprinzător pentru acele vremuri, inițiază toate demersurile și obține toate aprobările pentru reînființarea Episcopiei Alba Iuliei, fiind ales de Colegiul Electoral al Bisericii Ortodoxe Române în data de 14 decembrie 1975 și confirmat de către autoritățile comuniste ca prim ierarh al reînființatei Episcopii a Alba Iuliei.¹⁰ Firea dinamică și plină de râvnă pentru slujire se va manifesta pe deplin în județele eparhiei, Alba, Mureș și Harghita, unde a desfășurat o activitate remarcabilă, până în anul 1990. Schimbările venite odată cu Revoluția Română din anul 1989, nu l-au ocolit, determinându-l să se retragă din demnitatea de episcop al Alba Iuliei. Sfântul Sinod l-a ales însă, arhieru-vicar al Episcopiei Aradului, Ienopolei și Hălmeagului, unde s-a remarcat prin implicare în viața culturală a eparhiei. Deși avea aproape 73 de ani, în anul 1994, după reînființarea centrului episcopal de la Caransebeș,¹¹ Episcopul Emilian Birdaș

³ Lucian, Episcopul Caransebeșului, *Episcopul Emilian Birdaș. Precizări cu privire la reactivarea Episcopiei Caransebeșului*, în volumul Simpozionului internațional *Taină și mărturisire*, Caransebeș, 27-29 aprilie, 2014, Editura Presa Universitară Clujeană, Editura Episcopiei Caransebeșului, Caransebeș, 2014, p. 16.

⁴ Arhiva Episcopiei Caransebeșului, *Fond Episcop Emilian Birdaș*, Dosar /1994, neorganizat, cf. doc. 4979/21 octombrie 1945;

⁵ Arhiva Episcopiei Caransebeșului, *Fond Episcop Emilian Birdaș*, Dosar /1994, neorganizat;

⁶ „În 1953 a fost închinoviat în Mănăstirea Căldărușani, fiind încadrat ca preot deservent la Catedrala Patriarhală” –conform revistei *Biserica Ortodoxă Română*, Buletinul oficial al Patriarhiei, anul XCI, nr. 9-10, septembrie - octombrie, 1973, p. 935;

⁷ Arhiva Episcopiei Caransebeșului, *Fond Episcop Emilian Birdaș*, Dosar /1994, neorganizat, cf. Deciziei nr. 3/24 martie 1959 a Mitropolitului Iustin al Moldovei și Bucovinei;

⁸ *Biserica Ortodoxă Română*, Buletinul oficial al Patriarhiei, anul XCI, Nr. 9-10, septembrie - octombrie, 1973, p. 936;

⁹ *Mitropolia Ardealului*, anul XVIII, Nr. 9-10, septembrie - octombrie, 1973, p. 875;

¹⁰ Arhiva Episcopiei Caransebeșului, *Fond Episcop Emilian Birdaș*, Dosar /1994, neorganizat, cf. Decretului prezidențial cu nr. 289/29 decembrie 1975;

¹¹ Arhiva Arhiepiscopiei Timișoarei, *Fond Prezidial*, dosar 1/ 1994 (Episcopia Caransebeșului), f. 2;

este ales ca titular în istorica eparhie¹² desființată abuziv în anul 1949. Devenise din nou urmașul episcopului Veniamin Nistor, după ce în anul 1963, preluase conducerea catedralei Reîntregirii de la vlădicul caransebeșan retras aici în februarie 1949 și trecut la Domnul după 14 ani de reclusiune. După o activitate scurtă, dar intensă de reorganizare a eparhiei, copleșit de neputințele inerente vârstei, a trecut la Domnul în data de 5 aprilie 1996, fiind înmormântat în biserica *Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul*, necropola Episcopiei Caransebeșului, unde își doarme somnul de veci întru așteptarea Învierii celei de obște.

Așa cum s-a văzut și cum alții l-au privit

Fondul de documente Emilian Birdaș, rămas în arhiva Episcopiei Caransebeșului, bogat în corespondență personală, predici, cuvântări și foarte multe fotografii de pe parcursul întregii vieți, îl ilustrează pe episcopul Emilian așa cum el însuși s-a perceput, dar precum și alții l-au privit. Vom reda așadar numai câteva fragmente dintre acestea, lăsând pe seama celor care vor veni după noi să descopere mai mult și mai bine memoria episcopului Emilian.

În anul 1990, după frământările Revoluției Române, s-a adresat tuturor, printr-o scrisoare deschisă:

Sunt episcopul Emilian Birdaș al Episcopiei Ortodoxe Române a Alba Iuliei crescut în Mănăstirea Rohia de la vârsta de 14 ani, având de-a lungul anilor mai multe ascultări bisericești întru slujirea credinței străbune și a unității neamului.

La lucrarea din Alba Iulia am venit din Romanul Moldovei și mi-am început activitatea în condiții foarte grele. De aici din Bălgradul românesc am stăruit pentru refacerea scaunului vlădicesc ortodox după o așteptare de 275 de ani.

Ca ierarh al Eparhiei de Alba Iulia, mărturisitor al credinței străbune prin cuvânt și faptă, al Legii strămoșești care a sensibilizat atâtea suflete și chipuri vrednice ale înaintașilor ce ne stau pildă de urmat, trăiesc cu toată ființa evenimentele care au dus la înlăturarea odioasei dictaturi ce a oprimat biserica și fii Patriei vreme de peste patru decenii. Împărtășesc, bucuria întregului nostru popor care și-a regăsit libertatea, mult așteptată prin nenumărate jertfe de copii, tineri și vârstnici care vor rămâne neuitați în istoria României, Europei și a lumii întregi. În memoria lor nădăjduim că se vor ridica monumente pe locurile unde s-au jertfit. S-a ajuns la dobândirea libertății prin cuvântul Mântuitorului care a zis „Iată Eu sunt cu voi până la sfârșitul veacurilor”, „Îndrăzniți, Eu am biruit lumea”. Niciodată neamul nostru n-a pierdut din vedere cuvintele Lui „Adevărul vă va face pe voi liberi” (In. 8, 32). Într-adevăr aceste cuvinte divine au fost scut și reazim poporului nostru dreptmăritor în vremuri de restriște, el întărind speranța visului de libertate.

¹² Răzvan Bucuroiu, *Alegerile de episcopi așa cum s-au desfășurat ele*, în „România Liberă”, București, sâmbătă, 18 iulie 1994;

După evenimentele care au zguduit țara, oamenii bisericii trebuia să fie primii care să-l facă pe Dumnezeu cunoscut, expresie a libertății și demnității, preoții având menirea să întărească pe oameni sufletește în ideea de bine, să risipească orice confuzie, se cheme la echilibru și discernămînt și cei care au avut în suflete această răspundere și-au împlinit rosturile lor. [...] Îngăduiți-mi cu smerenie să arăt câteva aspecte din activitatea Eparhiei, care prin voia lui Dumnezeu mi-a încredințat-o Sfântul Sinod.

1. *Înființarea Eparhiei de Alba-Iulia în 1975 cu sprijinul mirenilor;*
 2. *În timp ce în alte Eparhii se dărâmau biserici, în Episcopia de Alba Iulia nu numai că nu s-au dărâmat ci s-au construit din temelii și s-au reconstruit 73 de biserici;*
 3. *S-au pictat și sunt în lucru peste 140 de biserici;*
 4. *Au fost reparate sute de biserici multe dintre acestea fiind înzestrate cu mobilier tradițional;*
 5. *Au fost construite zeci de case parohiale;*
 6. *Au fost hirotoniți cca. 300 de preoți slujitori ai Sfintelor Altare pentru trebuințele sufletești ale credincioșilor;*
 7. *În ciuda nenumăratelor îngrădiri ale conducerii, s-au înființat mai multe parohii și mănăstiri, cum este Poșaga din Munții Apuseni și Aftiea din Munții Sebeșului;*
 8. *Au fost tipărite cărți de suflet pentru credincioși precum și unele cărți vechi de importanța spirituală și culturală națională, cum e Noul Testament de la Bălgrad – 1648, retipărit după 340 de ani;*
 9. *S-au oficiat nenumărate slujbe cu soboare de preoți în cele trei județe, Alba, Mureș și Harghita.*
 10. *Am acționat pentru oprirea dărâmării bisericii greco-catolice din Miercurea Ciuc, pentru care am fost terorizat vreme de 14 ani, iar când s-a încercat repararea acesteia, colectivul de lucrători a fost arestat;*
 11. *În același timp, am pomenit la sfintele slujbe pe episcopul greco-catolic, Inochentie Micu, martir pentru credință și drepturile românilor din Transilvania;*
 12. *S-a reparat capela arhierilor din Blaj;*
 13. *A fost înviorată viața pastoral-misionară a preoților din întreaga Eparhie;*
- Toate aceste realizări și multe altele vorbesc acum și în viitor despre strădaniile Centrului nostru Eparhial și a bunilor credincioși. [...] Gândul de slujire a bisericii și neamului îmi stăruie acum mai mult ca oricând, căci îmi dau seama că e necesară sporirea strădaniilor tuturor pentru refacerea în libertate și demnitate a României. Se cuvine să muncim cu forța brațelor și puterea minții, să repunem țara pe picioare pentru restabilirea echilibrului economic, social, moral și spiritual. Vedem că astăzi țara are nevoie de oameni competenți, cu trăsături morale superioare, conștienți de răspunderea pe care o avem cu toții în edificarea unei Români noi.*

Cunoscând că poporul nostru creștin de la formarea sa prin propovăduirea Sf. Apostol Andrei și-a dobândit o zestre spirituală care s-a îmbogățit pe parcursul veacurilor cu ierarhi vrednici pe întreg pământul strămoșesc, între care în Transilvania amintim pe arhiepiscopul Ghelasie de la Râmeț din 1377, pe Sfinții Ierarhi Ilie Iorest și Sava Brancovici, care s-au jertfit pentru păstrarea credinței strămoșești, avem o datorie sacră de-a păstra neștirbite tradițiile Ortodoxiei românești, așa cum ne-au învățat moșii și strămoșii noștri.

Ca ierarh ortodox, cu dragoste față de toți fii duhovnicești îmi îndrept gândurile și inima spre cei care în aceste clipe au momente de îndoială și-i chem cu căldură la pieptul meu părintesc. Adresez și pe această cale îndemnul nostru părintesc tuturor preoților și credincioșilor Eparhiei de Alba Iulia, să-și aducă fiecare după puteri, aportul pentru instaurarea pe deplin a libertății și egalității, a adevărului și fericirii, a bunăstării materiale și spirituale a oamenilor.¹³

Ierarhul a fost apreciat de către intelectualii ardeleni, mai ales prin volubilitatea discursului și plăcerea de a se întreține în astfel de medii, împărțășind adesea tuturor din tainele propriei sale vieți. Astfel, într-un articol dat spre publicare, dascălul clujean, domnul conf. univ. dr. Eugen S. Cucerzan amintea: *...Născut în Maramureș, satul Rohia, moștenind ca trăsături de personalitate ale oamenilor din aceste locuri, dârzenia neînfrântă, spiritul de libertate, de luptă și de sacrificiu, P.S. Sa a intrat la mănăstire încă de la vârsta de 14 ani (în 1935), iar în anii funești ai războiului și ai Dictatului, a rămas în Ardealul vremelnice ocupat, spre a fi de ajutor românilor din această parte a țării. Apoi, ca arhimandrit, a funcționat în calitate de vicar al Episcopiei Romanului și Hușilor între anii 1957 și 1963, timp în care, patru ani, eparhia a fost vacantă, iar arhimandritul Emilian, candidat prezumtiv la episcopat. Menționăm faptul că în toată această perioadă D-Sa nu s-a arătat receptiv față de cerințele ocârmuirii oficiale de stat refuzând să-și asume angajamentele cerute. Datorită acestei situații, de la funcția de vicar eparhial a fost trecut la „munca de jos”, adică de la cca. 500 de preoți și câteva sute de mii de credincioși a ajuns a fi superiorul catedralei Reîntregirii din Alba Iulia unde, la început, avea în subordine: un preot, un cântăreț (bolnav psihic), un crâșnic, respectiv îngrijitor. După un deceniu, arhimandritul Emilian Birdaș a fost promovat de către Mitropolitul Iustin Moiescu și Sfântul Sinod la rangul de Episcop Vicar la Mitropolia Ardealului. Aici a dezvoltat o activitate prodigioasă-mai ales în județele Harghita, Covasna și Mureș. Între timp, dându-și seama că aparatul administrativ al Arhiepiscopiei Sibiului era insuficient pentru cele șase județe aflate în subordine în centrul și estul Transilvaniei, zonă cu cerințe deosebit de presante și în condițiile în care mitropolitul Nicolae Mladin era suferind, a propus domnului Gheorghe Nenciu, șeful Departamentului Cultelor; înființarea Episcopiei de Alba Iulia, cu jurisdicție peste județele Alba, Mureș*

¹³ Arhiva Episcopiei Caransebeșului, Fond Episcop Emilian Birdaș, Dosar /1994, neorganizat, filele 1-4;

și Harghita. Arătându-se înțelegător Domnia Sa a obținut în scurtă vreme aprobarea pentru înființarea noii episcopii de la conducerea statului, după aceea de la conducerea Bisericii Ortodoxe Române, care apreciind meritele PS Emilian Birdaș, pe atunci episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, l-a ales prin vot secret în funcția de episcop de Alba Iulia. Ceremonia instalării a avut loc la 25 ianuarie 1976; au participat, alături de ierarhii și preoții români ortodocși și în prezența unei mari mulțimi de credincioși, toate confesiunile istorice ai căror reprezentanți au omagiat, prin cuvintele lor, atât refacerea episcopiei, cât și alegerea făcută, cum reiese din presa vremii...¹⁴

Sfârșitul anului 1992 i-a adus ierarhului o bucurie nemărginită, prin alegerea la data de 10 noiembrie ca membru de onoare al Academiei Române. Președintele Academiei, Mihai Drăgănescu, în scrisoarea din 2 decembrie 1992 preciza: *Sentimentelor de apreciere pentru contribuțiile dumneavoastră în domeniul culturii românești, Biroul Prezidiului Academiei Române le asociază cele mai calde felicitări, împreună cu urarea de multă sănătate și noi împliniri în întreaga activitate.*¹⁵ Acest moment, ce reprezenta o recunoaștere pentru întreaga activitate depusă până atunci, nu a rămas fără reacții, atât din partea conducerii statului, cât și din partea comunității arădene. Astfel, la scrisoarea de felicitare a președintelui României, Episcopul Emilian răspunde: *Felicitările Domniei Voastre privitoare la ziua de naștere și la cinstirea mea cu titlul de membru de onoare al Academiei Române, mi-au adus o mângâiere ca pământean și o recunoaștere a muncii cărturărești și pastorale, depusă prin strădanii de o viață întreagă în slujba Bisericii și a neamului, pentru îmbogățirea patrimoniului spiritual al poporului român, cum ați accentuat în scrisoare.*¹⁶

Un grup de intelectuali arădeni au reacționat la aflarea veștii că episcopul-vicar de la Arad fusese ales ca membru de onoare al Academiei, trimițând o scrisoare de recunoștință președintelui Academiei Române în care remarcă: *Am aflat din ziarul „România Liberă” din 15 noiembrie 1992, că Adunarea Generală a Academiei Române a ales noi membri titulari și de onoare ai Academiei. Între aceștia, se găsesc și persoane din ierarhia superioară bisericească. Noi, arădenii, ne gândim la toți membrii din urbea noastră, care au făcut parte din Academia Română de altă dată și mai ales la cei aleși în prezent, unii arădeni. Dintre cei aleși, ne oprim, mai ales, la Prea Sfințitul Episcop Emilian Arădeanul, vicar eparhial, care în anii de totalitarism ateist, a desfășurat, la Alba-Iulia, o activitate pastoral-misionară, culturală și gospodărească demnă de admirat, activități între care amintim editarea Noului Testament de la Bălgrad 1648, în ediția critică din 1988, după 340 de ani, care a fost cuprins, aproape în întregime, în Biblia de la București, în 1688. Amintim*

¹⁴ Arhiva Episcopiei Caransebeșului, *Fond Episcop Emilian Birdaș*, Dosar /1994, neorganizat, conf. univ. dr. Eugen S. Cucerzan, *Pentru Cunoașterea adevărului*, file 1-2;

¹⁵ Arhiva Episcopiei Caransebeșului, *Fond Episcop Emilian Birdaș*, Dosar /1994, neorganizat, adresa nr. 585/02.12.1992 a Academiei Române;

¹⁶ Arhiva Episcopiei Caransebeșului, *Fond Episcop Emilian Birdaș*, Dosar /1994, neorganizat, Scrisoare de mulțumire din data de 24.11.1992;

aici că, pe lângă alte realizări, s-a opus dărâmării bisericii din Miercurea-Ciuc, azi biserica fiind în funcțiune. Iar de aproape trei ani, de când este printre noi arădenii, desfășoară o activitate misionar-pastorală bogată și suntem bucuroși de lucrarea și prezența Prea Sfinției Sale în istoricul Arad. Vă felicităm, pe Domniile Voastre, pentru noii aleși, pentru munca culturală și spirituală ce o desfășurați după ieșirea din întunericul comunisto-ateist, prin jertfa tinerilor din Decembrie 1989. Bunul Dumnezeu să ne ajute ca țara noastră să progreseze, tot mai mult, între popoarele europene, în întreaga lume liberă.¹⁷ Printre semnatarii scrisorii se numărau: Simeon Murgu - Prefectul județului Arad, Ing. Dan Ivan - Președintele Consiliului Județean Arad, Petru Barbu - Vicepreședintele Consiliului Județean Arad, Prof. Ioan Mariș - Președintele Filialei „Vatra Românească” Arad, Prof. Ovidiu Olaru – consilier județean, Prof. Matekovits Mihai - Filiala U.D.M.R Arad, Emil Simăndan - Redactor șef pentru „Curierul Aradului” și Pr. Șandru Aurel – consilier județean.

Chiar și simpli credincioși din Arad, și-au exprimat recunoștința și entuziasmul pentru decizia adoptată de Academia Română redactând o scrisoare de mulțumire celui mai înalt for de cultură românească: În admirație și respect creștinesc din partea opiniei credincioșilor arădeni, cu gratitudine și mulțumire Academiei Române, Dumneavoastră Domnule Președinte Mihai Drăgănescu pentru hotărârea de a alege ca membru de onoare pe încercatul, ... și vrednicul vlădică, ctitor al refăcutei episcopii a Alba-Iuliei Prea Sfințitul Părinte Emilian Birdaș – arhiereu al Marelui Arhiereu Iisus Hristos.

Laborioasa activitate de 24 ani în cetatea Transilvaniei și Ierusalimul românesc, dintre care 14 ca episcop titular, în ciuda vremurilor de cumplită restriște, cu teroare ateistă și distrugeri de biserici, a lucrat fără tihnă și hodină în ogorul sfânt al Domnului, continuând cu prudență, sârg, dăruire, bărbăție și pricepere, prețuita scumpă moștenire lăsată de încercații ierarhi Simion Ștefan, Iorest și Sava. Cinstim, cu multă recunoștință Academia Română, pentru alegerea cea înțeleaptă și la timp venită, a celor trei harnici și cuminți, neobosiți ierarhi ai vremii noastre, mitropoliții Nicolae și Antonie precum și episcopul Emilian, ahipăstorii marii Turme din cuprinsul vechii Dacii.

Pe P.S. Emilian, noi l-am cunoscut prin presa noastră bisericească, iar în ultimii ani la noi acasă în Aradul istoric, prin viețuire cu noi, ne mângâie, ne povățuiește, ne întărește în credință și ne binecuvântează la Sfintele Liturgii.

De asemenea în duhovniceasca-i slujire prin ziditoarele-i cuvinte de învățătură precum și în mod individual – privat, altoiește în sufletele noastre zdrobite: nădejdea și dragostea de neam, prin unitate și iubire – „religia iubirii”. Toate acestea ne apropie pe toți, de generosul suflet arhieresc, – plin de credință și optimism – ne înalță sufletește, în contactul nostru cu elementele spirituale specifice firii proprii, ce-i caracterizează personalitatea, continuu activă și trează.

¹⁷ Arhiva Episcopiei Caransebeșului, Fond Episcop Emilian Birdaș, Dosar /1994, neorganizat, file 1-2;

Ne bucură mult faptul că cel mai înalt for științific și cultural al țării – în căutarea spre completare și înnoire cu noi minți luminate prin învățatură, muncă și credință, experiențe prin luptă și suferință, a prins în câmpul magnetic încă o valoare umană, o demnitate, o excelență cenușie și psihică, demnă de onoare.

Academia a hotărât înțelept și drept, și astfel contribuind ca instituție laică la descoperirea adevărului, asupra întregii activități a unui dăruit arhieru creștin, vrednic de urmat și prețuit.

Pentru toți cei ce-l cunosc și-l iubesc pe Prea Sfințitul Părinte Emilian, evident cunoscându-i bine și trecutul cu activitatea monahală din timpul ocupației hortiste a Ardealului și Maramureșului – al cărui fiu este – această alegere minunată și binefăcătoare a „marilor cărturari români”, a ridicat mai sus, prestigiul înaltei instituții „Academia Română“...¹⁸

În loc de concluzii

Acestea sunt câteva crâmpie din impresiile vremii de atunci, la ele adăugându-se multe altele, păstrate cu sfințenie de ierarh în arhiva personală, ce ilustrează pe deplin viața-i zbuciumată, mereu aflată la răscrucea dintre suferință și biruință. Păstorirea la Caransebeș a episcopului Emilian a fost scurtă, de doar un an și opt luni, însă roadele ei s-au remarcat prin continuarea activității de către urmași, în cei 25 de ani scurși de la plecare sa la Domnul. Remarcăm un singur vlăstar, din multe altele. În anul 1995, episcopul Emilian alcătuia proiectul noii catedrale din Caransebeș, iar în anul 1996 urmașul său, Preasfințitul Părinte Laurențiu, actualul mitropolit al Ardealului, pune piatra de temelie demarând lucrările de zidire. În anul 2010 cu ajutorul lui Dumnezeu, noi am finalizat lucrările, catedrala fiind târnosită și dată slujirii, rodind astfel un vis vechi al înaintașilor, înviat de restauratorul eparhiei noastre, vrednicul vlădică Emilian.

În aceste zile de comemorare a unui secol de la naștere și a celor 25 de ani de la trecerea la Domnul a Episcopului Emilian, ne străduim să ne aducem cu toții prinosul nostru de recunoștință, atât cei care l-am cunoscut, cât și cei care nu l-au cunoscut. Precum fiecare om dăltuiește în viața pământească lumini și umbre prin locurile pe care le străbate, ierarhul nostru a lăsat urme adânci în istoria Bisericii noastre și o moștenire pe care o primim cu recunoștință și pioșenie. Avem certitudinea că toți care l-am înțeles, sau poate nu am reușit să îl înțelegem, primim binecuvântarea îngăduitoare a ierarhului, nădăjduind că sufletul său a găsit împăcare și liniște în sânul Preasfintei Treimi, pe Care a mărturisit-O neîncetat.

¹⁸ Arhiva Episcopiei Caransebeșului, *Fond Episcop Emilian Birdaș*, Dosar /1994, neorganizat, Scrisoare datată la 20 noiembrie 1992, *Semnatari, Dr. Smaranda Bujor, str. Eminescu nr. 9, Arad, Gheorghe Șulea, str. V. Goldiș, nr. 11, Ilie Benea, cale 6 Vânători 9-13, Bl. B. 3, Mihai Faur, str. Mirop. Șaguna, nr. 53, Gheorghe Meruța, str. Țepeș Vodă, nr. 9, Petru Dinel, Piața Avram Iancu, nr. 12, Nicolae Bujor, str. Eminescu, nr. 9, Floare Putin, str. (indescifrabil), Gheorghe Moțiu, str. Haiducilor, nr. 20, Alexandru Blaga, str. Kardos, nr. 24, Cantemir Ioan Don, str. G. Coșbuc, nr. 54, Milița Bercuș, str. Hunedoarei, nr. 28, Pavel Halic, str. Mărășești, nr. 28;*